

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszonegyedik évfolyam.

VI. füzet.

1882. Juniushó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapestben, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

Észrevételek a „Fafogyaték beszáradás következtében” című cikkhez.

Az „Erdészeti Lapok” 1881. évi X. füzetében Belházy Jenő barátunk a fennebbi cím alatt igen érdekes, és amint az eset mutatja, gyakorlati szempontból is fontos adatokat közöl, melyekhez hasonlókat, hogy más fűrésztelepeken is puhatoljanak ki, mi is őszintén kívánjuk.

Ugy hiszszük, hogy cikkíró barátunk, valamint ma-holnap ez ügyben kísérletező más szaktársaink is szívesen fogják venni, ha ezen ügy érdekében a cikkíró értekezése végén a nyert eredményekből kifolyó kételyét eloszlatni igyekszünk.

B. J. úr eredményei szépen egyeznek a Nördlinger által nyert s Nördlinger H. által „Die technischen Eigenschaften der Hölzer” című művében közzétett, s innét Gayer K. erdőhasználatánaba részben átment eredményekkel. Hogy B. J. úr a nyert eredményeket Gayer adataival nem

tudta összeegyeztetni, ennek oka az, hogy nem a helyes számokat választotta. Neki ezen szerző művében ugyanazon helyen található sorozatokat kellett volna figyelmére méltatni, melyben fanemeink összeaszási hajlamuk szerint vannak osztályozva. Itt megtalálta volna azt, hogy a 2-ik osztályban, mint „keveset összeaszó” fanemek a lúcz-, vörös-, jegenyefenyő stb. vannak felsorolva, melyek 98 és 97⁰/₀-ra (bezárólag) szoktak beszáradni; apadékuk tehát csak 2—3⁰/₀-nyi.

Hogy B. J. barátunk azt nem tette, hanem az 5 és 10⁰/₀-nyi apadékot tartotta szem előtt, annak tulajdonképen nem is ő, hanem tisztán Gayer hiányos szövegezése az oka.

Gayer fennebbi tantétele u. i., mely szerint a fák a bél-sugarak irányában 5⁰/₀-ig, a húr irányában pedig 10⁰/₀-ig száradhatnak be, valamint a szintén fennebb idézett sorozat Nördlinger H. már említett művéből van merítve, de mindakétfő hiányosan visszaadva.

Ami az elsőt illeti, Gayer ezen tantételt és azon számokat egész általánosan állítja oda; pedig az eredeti szerző, ki maga volt egyszersmind a kísérletező is, azokat csak apróbb fadarabokra és hengerekre vonatkoztatja, művének 278. lapján mondván: „und zwar schwindet stets die Sehne bedeutend stärker, beiläufig doppelt so stark, als der Halbmesser, so dass, während 5⁰/₀ Schwinden im Halbmesser bei kleineren Holzstücken und Zylindern keine Seltenheit sind, in der Sehne 10 und mehr Procent auftreten“. Ez tehát csak a kísérleteknél előforduló apróbb fácskákra és alig 2—3 cm. vastag hengerekre vonatkozik.

Ha a deszkák összeaszásának mérvét akarjuk összehasonlítani, úgy Nördlinger művének hiányában a Gayer erdő-használatában is található összeaszási számokat is használhatjuk, csak hogy itt is a hiányos szövegezés folytán, t. i.: „Nördlinger bringt die Hölzer bezüglich des Schwindens in

folgende Gruppen“ nem lehet tudni, hogy a pl. „98⁰/₀-ra bezárólag aszik össze“, a fa mely irányu összeaszására vonatkoztatandó, s így a táblázat számai sem használhatók. Ezen kétely felderítését még jelentékenyen megnehezíti a sorozatból levezethető fogyatéki százalékok kicsiny volta az 5 és 10⁰/₀-kal szemben, mely utóbbi itt egyáltalában elő sem fordul.

Gayer u. i. az eredeti szerző művének 334. lapján a sorozat élén található következő fontos mondatot egészen kihagyta: „Wird ohne Unterscheidung von Halbmesser und Schneschwinden aus den Extremen der einzelnen Holzarten das Mittel genommen, so stellen sich diese in folgende Gruppen zusammen.“ Itt tehát tekintet nélkül az irányra valamely fanemnél tapasztalt legkisebb és legnagyobb összeaszásából — (a hosszban való beszáradás azonban ki van zárva) — a számtani középárányos van véve.

Ezen úgy a jelen esetre, mint a fennebbi számok jövő használatára nézve szükséges volt helyreigazítások után, foglalkozzunk most az ungvári számokkal.

A deszkaszinben raktározott 37 db deszka szélességében 1·905⁰/₀-nyi beszáradást mutatott.

Nördlinger idézett művében a vizsgálatok eredményei részletesen vannak felsorolva, és a 300. lapon találunk több ily a lúczfenyőre vonatkozó vizsgálatot, melyek közül mint az ungvári viszonyoknak legközelebb állót, egy 60 éves lúczfenyő, — (mert öregebb nincsen, s így tehát sokkal erősebben összeaszót, mint az ungvári fa) — 2 méter magasságban kifűrészelt korongját veszszük számításunk alapjául, mely a bél és a szélső szíjácsrész közti középen, tehát a sugár felében következő fogyatéket mutatott, azaz az egység ennyire száradt össze:

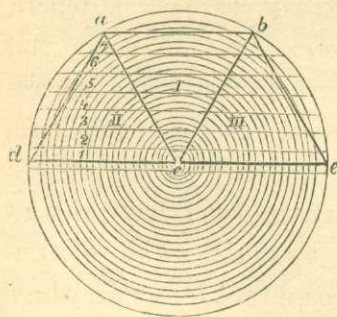
a sugár irányában = 0.986

a húr irányában = 0.975

A vegyes irányra nézve kapunk tehát mint átlagot
 $\frac{0.986 \times 0.975}{2} = 0.9805$ vagyis 1.950/0-ot.

A 0.9805 szám, a mint látjuk, egyez a Gayer művében is található sorozat számával (98 és 970/0 közt bezárólag), és a fogyatéki százalék (1.950/0) egyszersmind az ungvári, fél-szer alatt raktározott deszkáinak átlagos fogyatékéval (1.9050/0) is talál. A kettő közti csekély különbség már B. J. barátunk által felderített körülmények, ugymint a rönkök szárazsága és a fának vénsége által eléggé van indokolva.

Hogy a szabadban raktározott deszkák kevesebbet asztak össze, az természetes; valamint az is, hogy ezen számokat a fák légszáraz állapotára vonatkozó számokkal nem szabad összehasonlítani, mert ezen állapot csak fedél alatt hosszabb ideig eltartott fánál áll be. A légszáraz fa nedvesség tartalma közel egyenlő az ezt környező levegőével, s ezzel emelkedik és esik; a szabadban eltartott fánál pedig mindig nagyobb.

Annak bebizonyítására, hogy az általunk használt átlagos összeaszásnak a deszkákra való alkalmazása indokolva van, arra szolgáljon a következő ábra, mely egy deszkákra felfűrészelt tönköt, valamint az összeaszás kipuhatolásánál leginkább követett eljárást mutatja.

Az abc egyenoldalu háromszög ac és bc oldalait a tönk sugara, az ab oldalt pedig a sugárral egyenlő nagyságú húr képezi. Az első kettőn a sugár irányában való összeaszást, az utóbbin pedig a húr irányában valót mérjük. A kör természeténél fogva a tönk felére 3 ilyen háromszöget vagyunk képesek felrajzolni, melyek mindegyike, bár egyenlőtlen rész-

szel, minden deszkában van képviselve. A II. és III. háromszögbe eső deszkarészek szélességi mérete leginkább a sugár irányába, az I-ső számú háromszögbe eső darabok pedig tisztán a húr irányába esnek. Ezen kétféle darabok nagyságának egymáshoz való viszonyától fog egyszersmind az illető deszkák összeaszásának nagysága is függni. Legkisebb összeaszást fog az 1. számú, vagyis a bédeszka, legnagyobbat a 7. számú, vagyis a szélső deszka mutatni, mert az elsőnek majdnem az összes szélessége tisztán a bélsugár, az utóbbié pedig szintén ilyképen a húr irányába esik. Minthogy pedig a húr irányú összeaszás Nördlinger szerint is körülbelül kétakkora mint a sugaras, ez oknál fogva kell, hogy a szélső deszka szélességében való beszáradása is körülbelül kétakkora legyen, mint a bédeszkaé, mit csakugyan B. J. barátunk a deszkákkal tovább folytatott kísérletei igen szépen kimutatnak. A bédeszka szélességi apadéka volt u. i. 1.278% a IV. számúé, vagyis a legszélsőbb deszkaé pedig 2.499% .

A sugár és húr közti átlagos összeaszás fog a féltünk közbenső, vagyis a kirajzolt háromszögek közepére, vagy ehhez legközelebb fekvő deszkára esni; és pedig már egyszerűen azért is, mert az a leggyengébben és a legerősebben összeaszó deszka között fekszik, bár ezt még másképen is lehetne bebizonyítani.

A fennebbi ábrából továbbá világosan lehet látni, hogy a deszkák vastagságban való összeaszása a szélességi összeaszással megfordított arányban áll. A mely deszka szélességben aszik erősen össze, annál kevesebbet fog vastagságában apadni; és megfordítva. Így tehát a bédeszka vastagsági apadéka legnagyobb, mert ezen mérete tisztán a húr irányába esik, és körülbelül kétakkora mint a szélső deszkaé, melynek vastagsága leginkább a sugarak irányában terjed.

Végül megjegyezzük, hogy a 3 háromszögnek a kísérletre szánt, és már a tönkszekéren megerősített tönk mindkét oldalán való kirajzolása a később beálló kisebb-nagyobb összeaszás megítélését, összehasonlítását stb. csak megkönnyitené, és minthogy ezen vonalak a deszkákön megmaradnak, részletesebb mérések eszközzését is engedné meg.

Szécsi Zsigmond.

A schwarzwaldi erdei utakról.

A badeni Schwarzwaldban — mintegy 30 év óta — nagy gondot fordítanak az erdei utakra. Az állami erdőkben utak építése és fentartása czimén évenként kerek számban 200.000 márka, rendes tételként szerepel a költségelőirányzatban, pedig az itteni államerdők csak 98.000 hektár terjedelműek.

De nemcsak az állam, hanem a többi erdőbirtokos is — mondhatni lázas sietséggel — igyekszik erdeit jó utak által hozzáférhetővé tenni, úgy, hogy jelenleg kevés erdőt találunk itt, a melyekben jó erdei utak nincsenek, de egyszersmind kevés helyt van még az egész utháló teljesen kiépítve, miután a tervezett utvonalokból az egyesek csak akkor vétetnek építés alá, a midőn az illető erdő rész, melyen keresztül vezetendők, kihasználás alá kerül. Ez által az építési költség a birtokosra nézve könnyen elviselhetővé válik, mert hosszú időre oszlik fel.

Mielőtt egy erdőtestben az utépítés megkezdetnék, megállapittatik az utháló tervezete, ebbe felvétetik minden utvonallal, — tekintet nélkül arra, — hogy némelyikre csak évek hosszú sora múlva lesz szükség. Az oly erdőtestben, mely több birtokos között oszlik fel, az utháló-terv megállapításánál valamennyi birtokos bevonatik a tanácskozmányba, különösen azok,